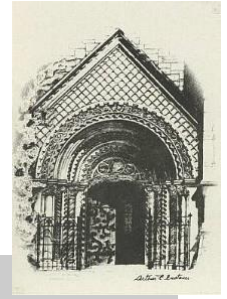

Qui va ensenyar Adam a parlar?

Arthur C. Custance, M.A., Ph. D.†

Articles EL PÒRTIC - # 1 [Doorway Papers]

La parla és el millor espectacle que presenta l'home. És la seva pròpia «actuació» en l'escenari de l'evolució, en el qual apareix davant el rerefons còsmic i «presenta la seva funció». (Benjamin Lee Whorf, *Language, Thought and Reality*)

Introducció

FA MOLTS ANYS, Humboldt va observar que si hi va haver una transició d'animal a home, aquesta transició va tenir lloc amb l'adquisició de la parla.¹ Però va afegir, amb un profund criteri, que per poder parlar, l'home ja havia de ser humà. Així, el problema d'explicar l'origen de la parla se li apareixia com irresoluble. I, a part de la revelació, ho segueix essent.

Degut a la influència de les teories de Darwin, per un temps va semblar innecessari posar en dubte que la parla humana hagués derivada de crits d'animals. Essencialment, les dues coses eren el mateix: es tractava només d'una qüestió del grau de complexitat. Seguint en els passos dels primers antropòlegs socials, que estaven ordenant les diverses cultures primitives en una seqüència de més simple a més complexa, de manera que s'il·lustrava la suposada ascensió de l'home al Parnàs, els que filosofaven sobre el llenguatge donaven per fet que els estranys grunyits, espetecs i ganyotes dels «salvatges» més inferiors constituïen evidència que la parla, com tota la resta, havia evolucionat mitjançant passos a penes perceptibles des d'allò simple a allò complex.²

† 1910 - 1985. Membre de l'Afiliació Científica Americana, Membre de l'Associació Americana d'Antropologia, Membre del Reial Institut d'Antropologia

1 Aquesta observació la cita Lyell en la seva obra *Antiquity of Man*, 4ª ed., 1873, pàg. 518. Un passatge molt útil de Buffon sobre aquesta mateixa qüestió fonamental el cita J. C. Greene, *The Death of Adam*, Iowa State Univ. Press, 1959, pàgs. 202, 203.

2 A. Goldenweiser exhibeix una excel·lent il·lustració d'aquest principi: «Quina és la justificació teòrica per designar com històrica, és a dir, real, una sèrie d'exemples mai observada en aquesta forma successiva en la història? L'única resposta que podria donar aquí l'evolucionista seria que segons els principis generals de l'evolució les etapes van ser així, i que ara quedaven correctament il·lustrades; per tant, la hipòtesi evolucionista és correcta. ... Aquí, per tant, tenim un argument circular; allò que cal demostrar, o una part inherent d'aquesta cosa a demostrar, es dona per suposat per poder fer que la prova sigui vàlida. L'evolucionista, impossibilitat de descobrir les seves etapes en la perspectiva històrica d'una cultura tribal, per la senzilla raó que aquesta perspectiva mai no està disponible excepte en forma fragmentària, pren un exemple que es dona en una tribu com una etapa posterior a un altre exemple que es pren d'una altra tribu, i procedeix d'aquesta manera fins a completar tota la sèrie. Per això mateix, la col·lecció d'exemples resultant és, històricament, un poti-poti. El que fa d'aquesta juxtaposició una sèrie històrica

Dues explicacions

1. L'explicació evolucionista

Però a poc a poc es va anar fent evident que el problema era més difícil. Per començar, uns estudis més prolixos de les societats més primitives, realitzats per estudiosos que van romandre suficient temps sobre el terreny per aprendre l'ús dels llenguatges nadius que estaven estudiant, van començar a desvelar que, lluny de ser simples, eren llenguatges summament complexos.³ La veritat és que en molts casos van resultar ser tan rics en lèxic que una autoritat com Levy-Bruhl va arribar fins i tot a dubtar (potser de manera injustificada) si pensaven com nosaltres. La diferència ja no podia mesurar-se més en termes d'«elevat» i «inferior», sinó com de diferents maneres de concebre la realitat, i per descomptat, des d'un cert punt de vista, d'una forma més complexa de contemplar-la.⁴ G. G. Simpson va observar amb raó:⁵

«En l'actualitat no hi ha llengües primitives en el sentit que estiguin significativament properes als orígens del llenguatge. Fins i tot els grups humans amb la cultura menys complexa posseeixen llenguatges summament sofisticats, amb una gramàtica complexa i amb grans vocabularis capaços de designar i de discórrer sobre

o suposadament històrica és un cop més la pressuposició d'una uniformitat de desenvolupament que fa que l'evolucionista se senti amb llibertat per omplir amb exemples els buits en la sèrie, procedeixin d'on procedeixin. ... En tot això llavors trobem que allò que s'ha de demostrar ja s'ha donat per fet per a validar la demostració» (èmfasi nostre). *Anthropology*, Crofts, N.Y., 1945, pàg. 508.

3 A. L. Kroeber observa en relació amb això: «Els diccionaris recopilats per missioners o filòlegs de llenguatges anteriorment no escrits donen xifres sorprenents. Així, la quantitat de paraules registrades per al klamath, la llengua d'una tribu ameríndia culturalment tosca, és de 7.000; per al navajo, 11.000; per al zulu, la xifra puja a 17.000; el dakota en té 19.000; el maia, 20.000; el nahuatl 27.000. Es pot estimar amb certesa que cada llengua en existència, per molt toscs que puguin semblar els seus parlants en la seva civilització general, posseeix almenys un vocabulari de 5.000 a 10.000 paraules». Kroeber afegeix després aquesta nota: «Jespersen, que compta 20.000 paraules per Shakespeare i 8.000 per a Milton, en cita 26.000 com el vocabulari dels camperols suecs». *Anthropology*, Harcourt, Brace, N.Y., 1948.

4 El seu llibre, *How Natives Think*, traduït per Lilian A. Clare, Allen and Unwin Londres, 1926, està ple d'un fascinant material que il·lustra aquest punt.

5 Simpson, G. G., «The Biology of Natural Man», *Science* 152 (1966), pàg. 477.

qualsevol cosa que es doni en l'àmbit ocupat pels seus parlants.»

Eric Lenneberg ha dit que les llengües primitives demanen en realitat més intel·ligència per aprendre que els nostres llenguatges amb tota la consideració que reben com a sofisticats.⁶ Recentment sembla haver quedat confirmat que el llenguatge d'una naturalesa summament abstracta ha d'haver acompanyat a l'home en temps molt primerencs, segons comunicació d'Alexander Marshack⁷ del que sembla tractar-se clarament de notacions matemàtiques sobre uns fragments ossis datats (aproximadament) entre 15.000 i 13.000 a.C.

En realitat, com més simple la cultura, tant més complex en aquest sentit anava a resultar el seu llenguatge. Evidentment, per tant, tot el concepte d'arreglar aquestes cultures al llarg d'una escala evolutiva era totalment erroni.⁸ L'abandonament d'aquest principi va obrir el camí per a una investigació més acurada de l'origen de la parla humana, i es va adreçar l'atenció al problema des de diverses perspectives diferents. Per començar, es va buscar una resposta a aquestes preguntes: Quina és la naturalesa de la parla humana?, i, «parlen» els animals entre ells en absolut? Si és així, estan relacionades les dues formes de comunicació, o són comparables? Si no és així, no podem derivar fàcilment la una de l'altra. A causa que diversos investigadors van arribar a una conclusió negativa, com veurem, l'origen de la parla humana va romandre com un profund misteri.

Un addicional treball d'investigació aviat va revelar altres complicacions. Sempre s'havia suposat que la parla era instintiva. Però el descobriment ocasional de nens «salvatges» o ferals sense parla demostrava de forma clara que el llenguatge sorgeix només on hi ha hagut contacte social. A més, aquest contacte s'ha d'establir amb individus parlants, perquè es va descobrir també que alguna altra persona ha d'iniciar el procés per a cada un de nosaltres. La mera companyia no inicia la comunicació mitjançant la parla. Sense l'espurna procedent d'una part ja posseïdora d'aquesta facultat, no hi ha conversa.

Després d'haver arribat a aquest punt, es va pensar que els éssers humans haurien de ser capaços d'encoratjar a parlar als animals, llevat que els òrgans de la parla fossin diferents en aquests. Amb el curs del temps es va concloure, després d'investigar l'anatomia dels simis superiors, que els òrgans de certs animals no són fonamentalment diferents, i que per això mateix haurien de poder arribar a parlar com nosaltres.⁹ I per descomptat hi ha algunes criatures com els lloros que, tot i que no es troben evolutivament en la línia directa de l'ameba a l'home,

poden aprendre amb èxit a reproduir tots els sons de la parla comuna. No obstant això, els simis i els micos no poden parlar. ... I com va observar amb raó J. B. Lancaster:¹⁰

«Com més se sap sobre (del sistema de comunicació dels micos i dels simis), tant menys semblen servir d'ajuda aquests sistemes per ajudar en la comprensió del llenguatge humà.»

I G. G. Simpson, comentant sobre això, va escriure:¹¹

«S'han fet molts altres intents per determinar l'origen evolutiu del llenguatge i tots han fracassat.»

Potser el llenguatge no va sorgir en absolut per evolució!

D'altra banda, la història aviat va proporcionar casos d'éssers humans que no tenien totes les facultats normals de la parla, és a dir, vista, oïda i veu, i que no obstant això van aprendre a parlar (amb els dits, naturalment) i a comunicar idees a un nivell summament elevat d'abstracció. Això, de nou, semblava indicar que el veritable secret rau en l'estructura del cervell, o en alguna altra qualitat de la naturalesa humana, i no en els òrgans vocals.

Per això, es va concloure que va haver d'aparèixer de sobte alguna novetat genètica que alterés l'estructura del cervell humà d'alguna forma actualment desconeguda, obrint el camí per al sorgiment d'aquesta facultat peculiarment humana.¹² Però això no dona resposta al problema principal, fins i tot si es pogués demostrar l'existència d'una mutació d'aquesta naturalesa. Perquè tenim el registre del cas de dues nenes ferals, que van créixer totalment en un ambient salvatge, sense cap companyia humana a banda que estaven juntes en el seu aïllament, i que mai entre elles no parlaven una sola paraula de cap manera. Així, trobem que fins i tot la presència d'un altre ésser humà, i la possessió d'un cervell veritablement humà (perquè posteriorment se'ls va ensenyar a parlar, tot i que van aprendre amb limitacions) no constitueixen per si mateixos el marc suficient dins el que la parla hagi de sorgir de manera inevitable.

Així que seguim encara amb el problema de qui va iniciar el procés, perquè algú ha d'iniciar el procés. Tot i que és cert que algunes autoritats creuen que la raça humana pot ser una amalgama de diverses línies diferents i d'origen independent que van sorgir de formes inferiors de vida, hi ha molts altres que també proposen un origen evolutiu per a l'home, però que mantenen que ha de haver derivat d'una sola línia.¹³ En aquesta

6 Lenneberg, Eric, *The Biological Foundations of Language*, Wiley, 1967, pàg. 26

7 Marshack, Alexander, «Upper Paleolithic Notation and Symbol», *Science*, 178, (1972), pàg. 817ss.

8 Clyde Kluckhohn observa, en el seu guardonat llibre *Mirror for Man*, McGraw Hill, N.Y., 1969, pàg. 148: «En contrast amb el curs general de l'evolució cultural, els llenguatges van de *complexos a simples*» (el nostre èmfasi).

9 A. Kroeber observa, «Tot indica que cap animal subhumà té mai cap mena d'impuls a pronunciar o comunicar aquesta informació. Això sembla ser cert tan essencialment dels gossos com dels simis, i igualment dels lloros i dels insectes. ... Els ximpanzés, amb laringe, llengua i llavis semblants als nostres, ni tan sols intenten aprendre a reproduir paraules humanes a les quals responen amb la seva conducta. Hi ha un antic epigrama que la raó que els animals no parlen és que no tenen res a dir. La psicologia de l'esmentat epigrama és una mica tosca, però és fonamentalment correcta». *Anthropology*, Harcourt, Brace, N.Y., 1948, pàg. 41.

Munro Fox pregunta, «Poden mai els animals aprendre a comprendre el nostre llenguatge humà? La majoria de persones encapritxades amb els seus animals de companyia respondrien en sentit afirmatiu. Però en general un gos aprèn el to de la veu, no les paraules mateixes. Si li dius a un gos amb una veu afectuosa, «et donaré uns assots», remenarà la cua, satisfet. Si li dius en to amenaçador, «tinc un os per a tu», posarà la cua entre les cames». *The Personality of Animals*, Pelican Books, Londres, 1952, pàg. 28

10 Lancaster, J. B., *The Origin of Man*, ed. P. L. DeVose, Wenner-Grenn Foundation, N.Y., 1965.

11 Simpson, G. G., ref. 5, pàg. 477.

12 Cassirer, Ernst, *An Essay on Man*, Yale, 1948, pàg. 31: caldria observar que aquest autor ha de recórrer al concepte d'alguna insòlita mutació que mai es torna a repetir.

13 La declaració oficial de la UNESCO és a efectes que la raça humana ha d'haver derivat d'una sola línia. Man, *Roy. Anthropol. Instit.*, Londres, juny de 1952, pàg. 90, secció 125. A Europa hi ha algunes veus dissidents, tot i que al Nou Món gairebé totes les autoritats mostren el seu acord.

sola línia hem de tenir un primer home i una primera dona. Poc importa el nom que els donem, sigui Adam (que senzillament vol dir «home») i Eva (que realment vol dir «portadora de nens», és a dir, «mare»), o alguna designació més tècnica, seguim tractant amb les mateixes dues persones. Què explica que comencessin a parlar entre si, i que això hagi continuat allà on es troben els seus descendents? I això sense excepció, perquè no es coneix cap poble sobre la terra sense un llenguatge plenament desenvolupat. Es coneixen grups humans en una o altra part del món mancats gairebé de totes les facultats que considerem com essencialment humanes, fins i tot sense afecte matern, però no s'ha trobat cap grup humà mancat de la facultat de la parla.

Així, es pot plantejar amb tota senzillesa que científicament aquesta qüestió està fora del nostre abast. Pràcticament, tot el que les investigacions poden fer és demostrar quin no pot ser l'origen.

2. L'explicació bíblica

Però al Gènesi es revela la història de la primera conversa sobre la terra. I per tal com és l'única història que dóna indicis de la naturalesa dels primers passos de l'home en la comunicació, té un interès peculiar, a part que es consideri com a fantasia o com a realitat, perquè tot al nostre voltant, cada dia, tenim nens que estan aprenent a parlar per primera vegada i que manifesten de forma constant una certa dinàmica d'aprenentatge que per la seva mateixa persistència ens porta a suposar que és l'única dinàmica per la qual l'home va arribar a aprendre a parlar. I no és merament el tema de conversa de la primera parella el que és de veritable significació per a tots els que en l'actualitat estem interessats en aquest problema de la naturalesa i conducta humanes, sinó les seves conseqüències, i les circumstàncies en què va tenir lloc. Perquè és la capacitat humana de la parla la qual li ha possibilitat fer el que ha fet i ser el que és, per a bé o per a mal. La capacitat de la parla involucra la capacitat d'abstracció i d'introspecció, i de reacció i decisió reflexionades. En resum, ha fet de l'home en part un agent lliure. Però també l'ha capacitat per aprendre d'una manera singular i per a transmetre la substància del seu aprenentatge, de manera que la cultura ha arribat a ser cumulativa.

Els sons de la parla: Signes, símbols i paraules

Però tornem enrere una altra vegada, i considerem amb més detall els punts abans suscitats. És estrany que tan sovint allò que és aparentment cert resulti fals. Durant segles era evident per a tots que el sol es movia al voltant de la terra; i fins que l'acceptació d'aquest fet evident no va quedar totalment refutada, no va ser possible cap progrés addicional en l'astronomia.

Que els animals es parlaven entre si era igualment evident. En temps de perill s'emetia una estrident advertència, i els que sentien el senyal prenen la corresponent precaució de fugir, el que evidentment indicava que havien comprès amb claredat allò que se'ls havia «dit».

Signes en contrast a símbols

Cosa curiosa, algunes de les més profundes observacions respecte a la veritable naturalesa de l'anomenada parla animal ens han vingut finalment no d'un naturalista, sinó d'algú que era fonamentalment un filòsof interessat en la naturalesa de l'home. George Herbert Mead¹⁴ va demostrar, d'una manera que pràcticament obliga el assentiment, que els animals no tenen consciència del *jo*, i que per això només poden emetre senyals que no són expressions de reflexió o d'emoció. Aquests senyals són emesos involuntàriament, com el «oh» o «ah» d'un home massa commogut per poder parlar. El gemegar excitat d'un gos que espera el menjar no vol dir que la ment del gos expressi expectativa, sinó que és un reflex expressat. El gos no expressa emoció d'una manera conscient, sinó que l'emoció s'expressa a si mateixa. Raymond Pearl ha observat que els caps de ramats no són caps en el sentit en què ho poden ser els éssers humans, perquè no hi ha involucrats ni pensament ni raonament,¹⁵ i la posició que ocupen com a caps és en cert sentit un accident dels processos biològics. Així, Mead distingeix entre un so que és un senyal, i un so que és un símbol. El primer és compartit per totes les criatures capaces d'expressar emocions, incloent por i ira, odi i amor, i naturalment, en l'home, el riure. Però un senyal d'aquesta naturalesa és, com a norma, involuntària; sempre involuntària en el cas dels animals, però no sempre en el cas de l'home, que és un actor prodigiós. L'«Ai!» d'un home que pateix una ferida no està «pensat». S'expressa. Naturalment, ho entenem tot: el xiscle de terror, la riallada del riure, les dues es perceben, però ni una cosa ni l'altra són veritable llenguatge. Mead observa que no és fins que el nen descobreix quin és el significat del seu propi so per als altres, i que després produeix deliberadament dit so amb aquest significat unit al mateix, que el nen parla. En aquest sentit, es podria considerar que la parla comença quan un nen descobreix que pot plorar (sense compulsió) merament per aconseguir atreure l'atenció dels altres. Aquesta actitud sorgeix de la pròpia consciència del *jo*, i de la consciència dels altres com similar a la pròpia.

Paraules: emocionals en contrast a proposicionals

Així, un nen que descobreix el truc de cridar l'atenció es converteix en un actor. Darwin estava interessat en la qüestió de la «actuació» perquè creia que donava llum sobre l'origen del llenguatge.¹⁶ Ell pensava que l'actor, en «fer una ganyota» per indicar ira, estava fent senzillament el mateix que un gos en ensenyar les dents per espantar el seu enemic. Però això donava per fet que el gos és conscient de la cara que posa i que s'adona que amb això pot espantar el seu contrari. En realitat sembla ben segur ara que per al gos «la cara es posa ella sola», i que no hi ha involucrada cap consciència d'això. Però com que l'originador està mogut per una emoció i no per un pensament abstracte o conscient de si mateix, no hi ha involucrada cap parla. És un senyal i no un símbol, perquè els símbols tenen una naturalesa assignada de forma arbitrària (i per això conscient) per l'usuari i lector alhora. L'actor fa un gest facial conscient, sabent que s'interpretarà d'una manera

14 Mead, George Herbert, *Mind, Self, and Society*, Univ. Chicago Press, 7a ed., 1948.

15 Pearl, R., *Man the Animal*, Bloomington, Ind., 1946, pàg. 115.

16 En el seu llibre, *The Expression of the Emotions in Man and Animals* [L'expressió de les emocions en l'home i en els animals], Darwin exposa que els sons o accions expressives procedeixen del dictat de certes necessitats biològiques, i que s'empen segons unes regles biològiques determinades.

determinada, i el seu pensament, expressat així de manera simbòlica, llegit i comprès per l'audiència, es comunica de manera deliberada mitjançant el que s'ha de designar com a llenguatge simbòlic, però sembla desitjable distingir entre el que en realitat és un llenguatge simbòlic, d'una banda, i, de l'altra, un senyal inconscient d'ira que un animal pugui expressar en presència d'un enemic.

Que els crits dels animals són només emocionals, no conceptuals, és ara l'opinió meditada dels que han estudiat aquesta qüestió. Cassirer va observar això:¹⁷

Tots aquells que examinen les diferents tesis i teories psicològiques amb una ment exempta de prejudicis i de forma crítica han d'arribar almenys a la conclusió que aquest problema no es pot resoldre mitjançant una simple referència a formes de comunicació animal i a certs èxits que els animals aconseguixin mitjançant entrenament i ensinistrament. Tots aquests èxits s'admeten les interpretacions més contraposades. De manera que cal, en primer lloc, trobar un punt de partida lògic correcte que pugui conduir-nos a una interpretació natural i sana dels fets empírics. Aquest punt de partida és la definició de la parla. ... El primer i més fonamental estrat és evidentment el llenguatge de les emocions. Una gran part de totes les expressions humanes segueixen pertanyent a aquest estrat. Però hi ha una forma de parla que és d'una classe totalment diferent. Aquí, la paraula no és pas una simple interjecció; no es tracta d'una expressió involuntària dels sentiments, sinó una part d'una oració que posseeix una estructura sintàctica i una lògica definides. ... Pel que fa als ximpanzés, Wolfgang Koehler afirma que arriben a un considerable grau d'expressió gestual. La ràbia, el terror, la desesperació, el dolor, el prec, el desig, el joc i el plaer s'expressen fàcilment d'aquesta manera.

“No obstant això, està absent aquí un element que és característic i indispensable per a tot el llenguatge humà; no trobem senyals que tinguin una referència o un significat objectius. “Es pot considerar com demostrat de manera positiva”, diu Koehler,¹⁸ “que la seva gamma fonètica és totalment subjectiva i que només poden expressar emocions, mai designar ni descriure objectes.

Però posseeixen tants elements fonètics comuns amb els llenguatges humans que la seva falta de parla articulada no pot atribuir-se a limitacions secundàries (glossolabials). A més, els seus gestos facials i corporals, de la mateixa manera que les seves expressions sonores, mai no designen ni descriuen objectes”.

Cassirer afegia,¹⁹

«Aquí incidim en el punt crucial en tot el nostre problema. La diferència entre el llenguatge proposicional i el llenguatge emocional és la veritable frontera entre el món humà i l'animal. Totes les teories i observacions sobre el llenguatge animal eren el blanc si deixen de constatar aquesta diferència fonamental. En tota la literatura sobre aquesta qüestió no sembla haver-hi una sola prova concloent que cap animal hagi fet mai el pas decisiu del subjectiu al objectiu, del llenguatge afectiu al proposicional. Koehler insisteix emfàticament en què la parla està decididament fora de les capacitats dels simis antropoides. Manté que la manca d'aquesta inestimable ajuda tècnica i la gran limitació d'aquests components fonamentals del pensament, les anomenades imatges, constitueixen les causes que impedeixen que els animals puguin assolir tan sols el més mínim inici d'un desenvolupament cultural.»

El neuròleg anglès Jackson va introduir el terme de llenguatge «proposicional» per explicar alguns fenòmens patològics de gran interès. Va descobrir que molts pacients que patien d'afàsia no havien perdut en absolut l'ús de la parla, sinó que no podien emprar les seves paraules amb un sentit objectiu, proposicional. Així, alguna cosa havia reduït la seva parla al nivell d'un so animal que, com el crit del lloro, no era llenguatge humà.

Mentrestant, els espetecs i grunyits, que en la imaginació popular es considerava que formaven una part principal d'algunes llengües primitives, van resultar tenir en realitat un lloc molt secundari en l'estructura d'aquests llenguatges. Es pot dir que les llengües dels pobles més primitius, com ara els aborígens australians, estan summament plenes de termes, i que són extremadament concretes i específiques. En realitat, estan tan plenes de termes i designacions per a coses que el pensament abstracte arriba a ser gairebé impossible, perquè no hi ha coses

Així, considerava que una ganyota desdenyosa era el romanent d'«ensenyar les dents», etcètera. Tanmateix, actualment es reconeix que Darwin va pecar de simplificar en excés el problema de la parla en identificar-lo amb la capacitat d'emetre sons i expressar emocions. El seu llibre es va publicar el 1872.

17 Cassirer, Ernst, ref. 12, pàgs. 28, 29.

18 Koehler, W., *The mentality of Apes*, Harcourt, Brace, N.Y., 1925, pàg. 317.

19 Cassirer, E., ref. 12, pàg. 30. De manera similar, Munro Fox, ref. 9, pàgs. 22, 23: «nosaltres mateixos, naturalment, hem d'aprendre a parlar, però els nadons no aprenen a fer veus de diverses classes que es corresponguin amb els seus sentiments. Aquests crits de nadons no s'aprenen, sinó que es fan per instint. Això ens porta a una pregunta de la màxima importància. Sap un simi, per la seva banda, com fer els seus diversos crits i ganyotes per instint innat, sense cap aprenentatge, o aprèn el seu “llenguatge” de la seva mare? Aquesta pregunta ha rebut resposta amb l'expedient de mantenir un simi totalment en solitari des del seu naixement fins a l'edat de cinc anys. Durant els primers cinc anys de la seva vida aquest simi no va sentir ni va veure altres simis.

L'investigador va trobar que l'animal podia expressar-se en el llenguatge simi igualment de bé que qualsevol altre simi d'aquella espècie. Tots els seus crits i expressions es donaven per instint, no per aprenentatge. Està clar que el llenguatge d'aquests animals no té res en comú amb la nostra parla; s'assembla a crits que podem fer com “Oh” i “Ah”, o cridar d'alegria, o plorar.»

Després escriu a la pàgina 29: «la principal diferència entre el llenguatge de sons dels animals i el llenguatge humà és que mentre que els sons o gestos de l'animal són expressió dels seus sentiments, i que així pot comunicar els seus sentiments i intencions als seus companys, nosaltres fem més que això. Tenim paraules per a coses, paraules per a pensaments, i transformem aquestes paraules en oracions. Naturalment, en el cas dels animals no és així. Si traïem un plàtan a un ximpanzé, ell podrà demostrar que està enfurismat; si vol un plàtan, pot mostrar que té gana; si rep un plàtan, pot mostrar que està content. Els seus moviments i expressions indiquen que està irat, que té gana o que se sent alegre, fins i tot si apareixen inconscientment. Però el ximpanzé no pot dir res sobre un plàtan.

tan simples com «classes»; tot és individual i específic.²⁰ De nou podem citar Cassirer:²¹

«Hammer-Purgstall ha escrit un article en el qual dóna una llista dels diversos noms per al camell en àrab. Hi ha no menys de cinc o sis mil sis-termes que es donen per descriure el camell; però cap d'ells no ens comunica un concepte biològic general. Tots ells expressen detalls concrets tocants a la seva forma, mida, color, edat i manera de caminar de l'animal. ... En moltes tribus ameríndies trobem una sorprenent varietat de termes per a una acció determinada, per exemple per caminar o colpejar. Aquests termes tenen entre si una relació més aviat de juxtaposició que de subordinació. Un cop amb el puny no es pot descriure de la mateixa manera que un cop amb el palmell de la mà, i un cop amb una arma exigeix un altre nom que el aplicat amb un fuet o amb una vara. En la seva descripció de la llengua Bakairi —idioma parlat per una tribu índia al centre del Brasil—Karl von donin Steinen explica que cada espècie de lloro i de palmera tenen el seu nom individual, mentre que no hi ha cap nom per expressar el gènere “lloro” o “palmera”. “Els Bakairi”, diu, “es fixen tant en els nombrosos trets particulars que no s'interessen en les característiques comunes. S'ofeguen sota l'abundància del material i no poden gestionar-lo de manera econòmica. Tenen només una moneda de baixa denominació, però s'ha de dir que són excessivament rics i no pobres”.»

En totes les parts del món, les llengües dels pobles primitius exhibeixen aquesta mateixa sorprenent riquesa. Aquí l'objectivitat és una característica en excés. El que està específicament absent per això en les formes animals de comunicació s'exemplifica aquí en un grau enorme ... i, no obstant això, s'havia cregut abans que aquestes societats ens proporcionarien les connexions necessàries entre l'home civilitzat i els primats per sota ell.

Levy-Bruhl ha tractat aquest tema amb molt de detall. És cert que els seus punts de vista sobre la mentalitat primitiva són qüestionats en molts àmbits, però l'interrogant s'aixeca en contra de l'ús que ell fa del concepte de pensament «prelògic». Ell raonava que els pobles nadius no empraven la classe d'estructures lògiques que fem servir nosaltres. Però és ben evident en l'actualitat que ells són tan capaços de pensament lògic com nosaltres, encara que les seves premisses són diferents. A banda d'aquest concepte erroni, si és que efectivament ho és, Levy Bruhl ha fet amb tot un gran servei en exposar el sorprenent grau de desenvolupament lingüístic que caracteritza els grups humans més primitius que coneixem. Per descomptat, aquestes persones no ens proporcionen una connexió perduda entre els grunyits i crits animals i la parla culta. Així, Levy-Bruhl va escriure:²²

«Aquest concepte, que en l'evolució del pensament allò més simple ve el primer, és un concepte que

indubtablement procedeix de la filosofia de Spencer, però això no el fa pas més cert. No crec que es pugui demostrar en el món real, i en allò que coneixem del món del “pensament”, els fets semblen contradir-ho. Sir James Frazer (que estava compromès amb el principi evolucionista) sembla estar confonent aquí allò que és simple amb allò que és indiferenciat. Això no obstant, trobem que les llengües que parlen els pobles menys desenvolupats que coneixem —els aborígens australians, els abipones, els habitants de les illes d'Andaman, els fueguinos, etc.— exhibeixen una gran complexitat. Són molt menys simples que l'anglès, encara que molt més primitives.»

De manera semblant, citava l'experiència de Livingstone a Àfrica del Sud:²³

«No és la manca de noms, sinó la seva sobreabundància el que s'extravia els viatgers, i els termes emprats són tan diversos que els millors estudiosos amb prou feines podran captar alguna cosa més que el sentit general de la conversa. Hem sentit sobre una vintena de paraules per indicar diverses varietats de caminar —un caminar inclinat cap endavant, o cap enrere; balancejant-se de costat a costat; de manera distreta o dreta; pomposament; balancejant els braços; només un braç; amb el cap cot o la mirada elevada, o d'alguna altra forma, i cada un d'aquests modes de caminar anava expressat amb un verb particular.»

Levy-Bruhl va ressaltar l'especificitat de les llengües natives de diverses parts del món, recorrent a les comunicacions de molts viatgers del segle XIX.²⁴

Eyre esmenta el que segueix sobre els aborígens australians. Diu que els faltaven termes genèrics com arbre, peix, ocell, etc., però que aplicaven termes específics a cada varietat d'arbre, peix o ocell. ... A l'oest d' Austràlia, els nadius tenen noms per a totes les estrelles destacades, per a cada tret natural del terreny, cada turó, pantà, tombant d'un riu, etc., però no per al riu mateix. Finalment, per no allargar la llista indegudament, al districte del Zambeze, cada turó, pujol, muntanya i escaig en una serra tenen el seu nom, el mateix que cada curs fluvial, vall i plana. De fet, cada tret o porció del país està tan distingit per noms apropiats, que exigiria tota una vida desxifrar el significat dels mateixos.

Podríem continuar indefinidament. Els indis aimares de Chucutu al Perú tenen 209 termes diferents per a les patates, i pobles septentrionals com els inuit del Canadà i els chuckchee de Sibèria tenen una quantitat gairebé il·limitada de noms per la neu i el gel, en cada forma concebible, però ni una sola paraula que designi «neu». Per això, serà suficient amb dir que les llengües primitives poden ser primitives només fins allà on no permetin el refinament d'idees abstractes, com aquell refinament essencial per a la construcció d'una ciència pura. Però aquesta mancança no

20 Es pot citar a Levy-Bruhl en relació amb això: «Aquestes llengües (australianes) testimonien sobre això, perquè es dóna una absència gairebé total de termes genèrics que es corresponguin amb idees generals, i al mateix temps hi ha una extraordinària abundància de termes específics, que designen persones o coses que apareixen, o bé elles o una imatge clara i específica de les mateixes en la ment en el moment de ser esmentades. Eyre ja havia observat això, i assenyalat que no hi havia termes com arbre, ocell, etc., encara

que s'aplicaven termes específics per a cada varietat d'arbre, peix o ocell». Lucien Levy-Bruhl, *How Natives Think*, traducció de Lilian A. Clare, Knopf, N.Y., 1925, pàg. 170.

21 Cassirer, Ernst, ref. 12, pàg. 135.

22 Levy-Bruhl, Lucien, ref. 20, pàg. 21.

23 Livingstone, David, *The Zambesi and Its Tributaries*, 1865, pàg. 537.

24 Levy-Bruhl, Lucien, ref. 20, pàgs. 170-174.

implica en absolut que tinguin una llengua deficient. Els seus termes per tractar amb els objectes excedeixen moltes vegades als nostres; en conseqüència el seu diccionari tindria una mida moltes vegades més gran que el nostre.

La parla: instintiva o apresada?

Hem observat que no hi ha ningú sense una llengua. A partir d'aquesta observació i pel fet que tots els individus investigats fins fa uns pocs anys havien posseït la capacitat de la parla amb independència de com de primitiva en fos la seva cultura, se suposava que la parla era instintiva.²⁵ Però va arribar el moment en què es va fer evident que no era així. Podem repetir que al llarg de segles de registres històrics, hi ha hagut històries de nens designats com «salvatges» o ferals. No va ser fins en un temps relativament recent que es van trobar aquesta classe de nens i que van ser estudiats per homes amb un criteri i erudició suficients per posar-los en guàrdia en contra de conclusions sensacionalistes pensades per estimular la imaginació del públic. Aquests nens sempre s'han descobert sense parla.

Recentment J. A. K. Singh i Robert M. Zingg van tornar a publicar un treball molt complet sobre tots els casos coneguts de nens ferals fins a 1966 sota el títol *Wolf-Children and Feral Man*.²⁶ En total, es tracten 36 casos amb cert detall, que es creuen raonablement ben documentats. Molts tenen una bona base testifical, altres menys, però l'efecte cumulatiu és el d'evidenciar que, a causa d'un aïllament total molt primerenc, aquests nens han estat criats per animals que inclouen llops, óssos, porcs, un xacal i fins i tot un lleopard. Sense cap excepció, no van aprendre a parlar en absolut en l'ambient natural, i gairebé res fins i tot quan posteriorment es van realitzar intents per reeducar-los.

Susanne Langer va observar en relació amb això:²⁷

«Els únics casos ben atestats són el del nen salvatge Peter, descobert en els camps de Hannover el 1723; de Victor, conegut com el “Sauvage d'Avairon”, capturat en aquell districte del sud de França el 1799; i de dos nenes petites, Amala i Kamala, trobades en les rodalies de Midnapur, Índia, el 1920. De tots aquests casos, només Victor ha estat estudiat i descrit científicament.

“No obstant això, sí que sabem una cosa de cert sobre tots ells: *cap d'aquests nens no podia parlar en cap idioma, recordat ni inventat* (el seu èmfasi). Naturalment, un nen sense companys humans no trobaria resposta a la seva conversa; però si la parla fos un instint genuí, això no hauria de significar una gran diferència. Els nens civilitzats li parlen al gat sense saber que és només un soliloqui, i un gos que respon amb un lladruc és un bon interlocutor; a més, Amala i Kamala es tenien l'una a

l'altra. No obstant això, no parlaven. On, doncs, està l'instint que porta al llenguatge als nens molt petits?»

És com si la Providència ens hagués proporcionat mitjançant un «accident» històric els materials que necessitàvem en particular per posar a prova totes aquestes hipòtesis. Si només tinguéssim registrats els casos de nens desemparats solitaris com Peter i Victor, poguéssim haver raonat que no parlaven perquè no tenien companyia. Ja ben a part de l'observació que fa Langer — que els nens parlen als animals sense sentir cap incongruïtat (igual que els adults!)— tenim també el registre en temps molt recents de la troballa de dues nenes que van compartir la seva estranya criança en la selva i que no obstant això mai es van dir una paraula entre si. A més, tots els esforços posteriors per ensenyar al noi Victor a fer servir el llenguatge van fracassar clarament, i quan es planteja la pregunta de per què va fallar, quan altres ho van aconseguir en part (encara que de forma molt inadequada), la resposta sembla ser la que dóna el mateix Langer: «Perquè ja tenia dotze anys ...». En altres paraules, quan Victor va ser descobert, ja li havia passat l'etapa de desenvolupament en què es podia aprendre una llengua, mentre que els altres nens eren encara prou joves, en graus diversos, per poder aprendre almenys unes poques paraules i expressions, encara que cap d'ells es va desenvolupar fins a la normalitat.

De tot això podem treure una conclusió addicional, que en cada nen hi ha la capacitat latent per a l'aprenentatge d'una llengua, fins i tot pels que creixen en estat salvatge, però que aquesta capacitat no garanteix que el llenguatge hagi de sorgir espontàniament. Al contrari, a cada un dels quatre nens que coneixem, no va sorgir cap llenguatge de forma espontània. Va ser només després que se'ls va parlar que ells van parlar al seu torn, i fins i tot llavors només en tant que la capacitat d'adquirir la facultat de pensar en paraules no s'hagués ja perdut per haver-se ells desenvolupat sense emprar-la.²⁸

Com els sons es converteixen en parla

Després d'haver arribat a aquest punt, immediatament es va suscitar la qüestió de si podria ser possible ensenyar als animals a parlar com parlen els homes. Ja hem esmentat que l'absència de parla entre els animals no es pot atribuir a l'absència de les estructures anatòmiques secundàries glossolabials, perquè posseeixen molts elements fonètics comuns a les llengües humanes. Concedint que alguns dels sons que emetem puguin estar fora de la capacitat d'alguns animals, almenys podrien reproduir algun dialecte propi. Però mai ho fan. Es creu, per tant, que ha de ser degut a alguna mancança en el cervell. Abans se solia suposar que la diferència essencial en els processos pensants entre els animals i els humans era només de grau. Però en l'actualitat es veu que més aviat sembla qualitativa. Briffault va observar això fa alguns anys:²⁹

25 Edward Sapir, un erudit sense igual en lingüística, va escriure: «El do de la parla i una llengua ben estructurada són característiques de cada grup conegut d'éssers humans. Mai s'ha descobert cap tribu mancada de llenguatge, i totes les declaracions en sentit contrari poden ser rebutjades com a mer folklore. ... La realitat és que el llenguatge és un mitjà essencialment perfecte d'expressió i comunicació entre tots els pobles coneguts». Article «Language», *Encycl. of the Social Sciences*, Macmillan, N.Y., 1933

26 Singh, J.A.L. i Robert M. Zingg, *Wolf-Children and Feral Man*, Archon Books, 1966, xli i 379 pàg., Il·lustr., Amb prefacis de R. Rugglesgate, Arnold Gesell, F. N. Maxfield i K. Davis.

27 Langer, Susanne, *Philosophy in a New Key*, Mentor Books, New American Library, N.Y., 1952, pàg. 87.

28 Vegeu J.W. Tomb, «On the Intuitive Capacity of Children to Understand Spoken Language», *Brit. Jour. Psychiatry*, 16 (1925): 553-55.

29 Briffault, Robert, «Evolution of Human Species», en *The Making of Man*, Modern Library, Random House, N.Y., 1931, pàg. 762.

«Hi ha un gran abisme entre la constitució mental dels salvatges més rudes i la de qualsevol animal, incloent els antropoides, i aquest abisme es correspon amb més que una diferència en grau, constitueix una diferència de classe. Primordialment aquesta diferència depèn del caràcter conceptual de la mentalitat humana.»

Aquest caràcter conceptual en l'home li permet la parla.

De nou, de la ploma d'Henri Bergson:³⁰

«Aquesta mateixa impressió sorgeix quan comparem el cervell humà i el dels animals. Al principi, la diferència sembla ser només de mida i complexitat. Però, a jutjar per la funció, sembla haver-hi alguna altra cosa addicional. ... entre l'home i els animals la diferència ja no és més de grau, sinó de classe.»

S'han realitzat esforços durant anys, i es continuen fent, per obrir línies de comunicació amb els animals. Les prodigioses i pacients tasques de Kellogg (1933),³¹ Hayes (1951),³² Gardner (1967)³³ i Premack (1969)³⁴ han revelat alguns fets sorprenents. És cosa certa que els animals es comuniquen entre si amb èxit, i l'home hauria per això de ser capaç d'establir contacte per aquest mitjà, com per descomptat pot fer-ho amb el seu cavall o el seu gos. Però, aparentment, aquests animals que semblen per això capaços de comprendre la parla, ells mateixos no tenen la capacitat de parlar. Éssers com els ximpanzés de Premack «parlaven» mitjançant signes, però la vocalització ha resultat quedar totalment fora de la seva capacitat fisiològica fins ara. En canvi, aus que poden vocalitzar de manera significativa per a l'oient, semblen però no tenir la dotació mental perquè aquesta capacitat els sigui útil.³⁵ En el temps present no sembla que cap sistema de comunicació animal pugui explicar en absolut l'humà. És així com concloïa Eric Lenneberg:

«La molt estesa creença que molts animals posseeixen un llenguatge d'una classe molt primitiva i limitada (o que els alumnes animals de llengua anglesa puguin entrar a la primera etapa d'adquisició de la llengua) queda fàcilment refutada mitjançant una comparació amb els començaments de l'aprenentatge humà de la llengua.»

Els animals no parlen, i per això no se'ls ha ensenyat a parlar, no perquè no tinguin els mitjans mecànics, dels músculs en la llengua i la gola, etc., sinó evidentment perquè no posseeixen l'estructura cerebral necessària que admeti el pensament conceptual.

En canvi, i això és de gran importància, un ésser humà pot no tenir tots els requisits normals per a la parla i, no obstant això, a causa de l'estructura del cervell, es poden vèncer les dificultats mecàniques i secundàries, i es pot dur a terme una abstracció a un nivell molt elevat. Sembla com si de nou la Providència estigués

obrant en la història, perquè tenim dos exemples de persones cegues i sord-mudes, i que no obstant això van desenvolupar un elevat grau de comprensió i educació, convertint-se una d'elles en una portaveu internacionalment famosa a favor dels seus companys d'infortuni. Tant el fet que aquestes persones amb aquestes mancances poguessin aprendre a comunicar idees com les circumstàncies que van envoltar els primers passos mitjançant els quals van aprendre a parlar tenen una gran rellevància per als nostres propòsits.

Aquestes dues persones cegues i sord-mudes es deien Helen Keller i Laura Bridgeman. La seva història, fins allà on ens interessa de forma immediata, s'explica millor amb les paraules de les seves mestres i les d'elles mateixes. És desitjable comentar que en l'experiència de les dues noies, elles van aprendre a tamborinar amb les seves mans certs signes que comunicaven necessitats segons aquestes anaven sorgint. En l'experiència de les dues, va arribar el dia en què cadascuna d'elles va descobrir al seu torn el significat real d'aquests signes.

Miss Sullivan, la mestra d'Helen Keller, va anotar la data exacta en què la nena va començar a comprendre el sentit i la funció del llenguatge humà:³⁶

«5 d'abril de 1887 - He de escriure't unes línies aquest matí, perquè ha passat una cosa molt important. Helen ha fet el segon gran pas en la seva educació. Ha après que cada cosa té el seu nom, i que l'alfabet manual és la clau per a tot el que ella vol saber.

“Aquest matí, mentre s'estava arreglant, volia saber el nom per “aigua”. Quan vol saber el nom de qualsevol cosa, l'assenyala i em dona un copet sobre la mà. Li vaig lletrejar “aigua” i ja no vaig pensar més sobre això fins després d'esmorzar. ... (Després) vam anar al cobert on hi ha la bomba d'aigua, i vaig fer que Helen sostingués el seu bol sota la boca de la bomba mentre jo la accionava. En sortir la freda aigua, omplint el bol, vaig lletrejar “aigua” a la mà lliure d'Helen. La immediatesa de la paraula a la sensació de l'aigua freda corrent sobre la seva mà va semblar sobresaltar-la. Va deixar caure el bol i es va aixecar com meravellada. Una nova llum va il·luminar la cara. Va lletrejar “aigua” diverses vegades. Després es va seure sobre el terra i va demanar saber el seu nom, i va assenyalar a la bomba i l'enreixat, i, de sobte, tornant-se, va demanar saber el meu nom. Vaig lletrejar «mestra». Tot el camí de tornada a casa va estar molt entusiasmada, i va aprendre el nom de cada objecte que tocava, de manera que en poques hores havia afegit trenta noves paraules al seu vocabulari. ...

“PS - No vaig acabar la carta a temps per enviar-te-la ahir a la nit, així que afegiré unes línies. Aquest matí s'ha aixecat com una fada radiant. Ha anat voleiant d'objecte a objecte demanant el nom de cada cosa i petonejant-me de tanta felicitat. ...

30 Bergson, Henri, *Creative Evolution*, Mod. Library, Random House, N.Y., 1944, pàgs. 200, 201.

31 Kellogg, W. N. i L. A., *The Ape and the Child: A Study in Environmental Influence on Early Behaviour*, McGraw Hill, N.Y., 1933.

32 Hayes, K. J. and C., *The Ape in our House*, Harper, N.Y. 1951.

33 Gardner, R. A. i B. T., comunicat en un article, «Teaching Sign Language to a Chimpanzee», *Science*, 165 (1969), pàg. 664-672.

34 Premack, David, «Language in Chimpanzee?» *Science*, 172 (1971), pàg. 802-822.

35 Vegeu l'article de Doorway, «Is Man an Animal?» al volum IV.

36 Sullivan, Anne M., a *Supplement to The Story of My Life*, per Helen Keller, Grosset & Dunlap, N.Y., 1905, pàg. 315.

“[D’una carta següent] Ara, cada cosa ha de tenir un nom. Allà on anem em pregunta anhelant els noms de coses que no ha après a casa. Està desitjosa de que les seves amigues li lletregin, i anhelant d’ensenyar les lletres a tots aquells amb qui es troba. Abandona els signes i les pantomimes que utilitzava abans, des del moment en què té paraules per prendre el seu lloc, i l’adquisició de noves paraules li causa el més viu plaer. I veiem que la seva cara es torna més expressiva cada dia.»

Quina relat tan senzill, aquest, i no obstant això com n’és, de dramàtic! És gairebé com estar present al naixement d’una ànima! I quin significat que adquireixen els noms de les coses! Com s’ha d’anomenar això, i com s’anomena allò, és ara de suprema importància, perquè el nom de la cosa és la cosa mateixa. Posseir el nom és posseir l’objecte mateix.

Però tenim també el relat de la mateixa Helen sobre aquesta experiència:³⁷

«Vam anar pel sender al cobert del pou, atretes per tot el perfum de la mare-selva de la qual estava cobert. Algú estava extraient aigua, i la meva mestra em va posar la mà sota la boca de la bomba. Mentre brollava la freda corrent sobre la meva mà, em va lletrejar en l’altra la paraula «aigua», primer lentament, després de pressa. Em vaig quedar parada, amb tota la meva atenció en el moviment dels seus dits. Tot d’una vaig sentir com una nebulosa consciència d’alguna cosa oblidada, l’entusiasme d’un pensament que tornava; i d’alguna manera em va ser revelat el misteri del llenguatge. Vaig saber que “a-i-g-u-a” significava aquella meravellosa cosa freda que estava corrent sobre la meva mà. Aquella paraula vivent va despertar la meva ànima, li va donar llum, esperança, goig, la va alliberar. És cert, encara hi havia barreres, però eren unes barreres que al seu temps podrien ser enderrocades.

“Vaig sortir del cobert del pou anhelant aprendre. Tot tenia un nom, i cada nom donava naixement a un nou pensament. Mentre tornàvem a la casa, cada objecte que tocava semblava tenir un pressentiment de vida. Això era perquè ho veia tot amb l’estranya nova visió que m’havia vingut.»

Sembla presumptuós intentar interpretar l’experiència de la Helen, tal com seria insensat per part d’un cec descriure el color d’una posta de sol. Però sembla que Helen es va adonar per primera vegada que “aigua” no era una seqüència de copets que indicaven la seva necessitat, sinó una substància que existia a part de la seva necessitat, encara que també podia satisfer-la. Era independent de la seva necessitat, objectivament —era la substància de la seva pròpia existència objectiva. *Aigua* no era la seva provisió, sinó *aigua*, tant si sortia de la bomba com si estava en un got, o en la pluja, o en un rierol. Els naturalistes observen

freqüentment que un dels principals plaers d’un passeig pel camp és poder identificar les plantes i els animals dels que coneixem el nom. Quan coneixem el nom, d’alguna forma peculiar comprenem la naturalesa de la cosa. És aquesta mena de convicció la que va impulsar a Moisès a preguntar a Déu el Seu nom. Per a la majoria dels pobles primitius un nom és un gran secret, perquè quan un ha obtingut el nom d’una persona, ha obtingut un poder peculiar sobre la mateixa. Per exemple, si un nen en els seus primers mesos de vida resulta estar constantment malaltís, els chukchee de Sibèria creuen que ha rebut un nom equivocat, i el canviaran. Els inuits no creuen que el nen té ànima fins que té nom, i per això l’infanticidi entre ells no és un assassinat en tant que el nen no hagi rebut un nom encara. Recentment es va registrar el cas d’una nena en un pavelló de psiquiatria que després d’haver arribat a un cert punt en la seva recuperació, va decidir canviar de nom; i ningú va poder persuadir-la perquè retingués el nom que tenia abans.³⁸ És estrany com de sovint els noms concorden amb les persones, i tanmateix és evident que el nom es dóna abans que es desenvolupi la personalitat per concordar amb ell. Edward Sapir va observar sobre això:³⁹

«El llenguatge és heurístic ... en què les seves formes ens predeterminen certes maneres d’observació i interpretació. ... Hi ha un sentiment estès, de manera concreta entre els pobles primitius, de la identitat virtual o estreta correspondència entre les paraules i les coses, el que condueix a la màgia dels encanteris. ... Molts amants de la natura, per exemple, no pensen que estan veritablement en contacte amb ella fins que han dominat els noms d’una gran quantitat de flors i d’arbres, com si el principal àmbit de la realitat fos el verbal, i com si un no pogués aproximar-se a la natura a menys que es domini la terminologia que d’alguna manera màgica l’expressa.»

Cassirer ens comunica el relat de l’experiència de Laura Bridgeman:⁴⁰

«Molt abans que la Laura Bridgeman hagués après a parlar, havia desenvolupat una manera molt curiosa d’expressió, un llenguatge peculiar. Aquest llenguatge no es componia de sons articulats sinó només de diversos sorolls que es descriuen com a «sons emocionals». Tenia el costum d’emetre aquests sons en presència de certes persones. Així, quedaven completament individualitzades. Cada persona del seu ambient rebia la salutació d’un so especial. «Vaig descobrir que sempre que es trobava de manera inesperada amb una persona coneguda», escriu el doctor Lieber, «emetia repetides vegades la paraula per a aquella persona abans que la mateixa comencés a parlar. Era l’expressió d’un alegre reconeixement». Però quan la nena va arribar a reconèixer el significat del llenguatge humà per mitjà de l’alfabet dels dits, la situació va canviar. Ara el so realment es va

37 Keller, Helen, *The Story of My Life*, ref. 36, pàgs. 23, 24.

38 Bettelheim, Bruno, «Schizophrenic Art: A Case Study», *Sci specials.*, 1952, pàg. 31ss.

39 Article «Language», en *Encyclopedia of Social Sciences*, Macmillan, N.Y., 1933, pàg. 157.

40 Cassirer, Ernst, ref. 12, pàg. 37. Cita a la seva mestra, Miss Drew (pàg. 35). «Mai no oblidaré», escriu Miss Drew, «el primer àpat després d’arribar a

l’apreciació de l’alfabet dels dits. Cada article que tocava havia de tenir un nom i em vaig veure obligada a cridar una altra persona que m’ajudés a atendre les altres nenes mentre ella em mantenia ocupada lletreant-li noves paraules» (vegeu Mary Swift Lamson, *Life and Education of Laura Bridgeman, the Deaf, Dumb and Blind Girl*, Houghton Mifflin Co, Boston, 1881, pàgs. 7 ss.).

transformar en un nom; i aquest nom no quedava lligat a una persona individual, sinó que podia canviar si les circumstàncies semblaven demanar-ho. Un dia, per exemple, la Laura Bridgeman va rebre una carta del seu anterior professora, Miss Drew, que per aquell llavors s'havia casat i s'havia convertit en la senyora Morton. En aquesta carta se li comunicava la invitació a visitar la seva mestra. Això li va donar una gran alegria, però la va disgustar que Miss Drew signés la carta amb el seu vell nom en lloc d'usar el nom del seu marit. Fins i tot va dir que ara hauria de trobar un altre so per a la seva mestra, perquè el de Miss Drew no podia ser el mateix que el de la senyora Morton. Queda clar que els anteriors «sons» han canviat ara de significat d'una forma important i molt interessant. Ja no es tracta d'expressions especials, inseparables d'una situació concreta i determinada. S'han convertit en noms abstractes. Perquè el nou nom inventat per la nena no designava a una nova persona individual, sinó a la mateixa persona sota una nova relació.»

Posteriorment, Laura Bridgeman va estudiar aritmètica i geografia, i va arribar finalment a ser una eficaç mestra per a altres cegues i sordes de naixement, i, el mateix que Helen Keller, va viure obertament una vida sorprenentment plena, interessant i genuïnament rica.

Hi ha molt que podem aprendre d'aquests dos exemples. En primer lloc, sembla haver-hi alguna mena de capacitat innata per emetre sons emocionals, i això està compartit pels animals. I és evident que això no depèn de cap mímica pel fet que animals criats en captivitat en un total aïllament fan tots els crits i totes les crides de les seves espècies, encara que els animals ensinistrats i domesticats desenvolupen certs sons o crits addicionals o variants. Per exemple, està generalment acceptat que els gossos només borden quan estan domesticats, i que udolen quan són totalment salvatges. La segona cosa que podem observar és que les dues nenes van desenvolupar una personalitat totalment diferent, i pot dir-se que específicament humana, quan van haver adquirit una genuïna capacitat de la parla. A més, en els primers passos d'aquesta adquisició, va ser una fam dels noms de les coses el que va edificar amb més rapidesa la capacitat de la parla, i no el desig de comprendre les coses que podien anomenar.

Això és característic de tots els nens. Sobre això, el doctor David Major va escriure:⁴¹

«Cap als inicis del seu vigèsim tercer mes, el nostre nen havia desenvolupat una obsessió sobre nomenar coses, com per comunicar als altres els noms de les mateixes o per cridar la nostra atenció a les coses que s'examinaven. Dirigia la mirada cap a un article, l'assenyalava o posava la mà cap al mateix, deia el seu nom, i després mirava als seus acompanyants.»

Comentant sobre això, Cassirer va observar:

«La fam pels noms que apareix a certa edat en cada nen normal i que ha estat descrita per tots els estudiosos de la psicologia infantil demostra ... que aprenen a formar els

conceptes d'aquests objectes, a entrar en relació amb el món objectiu.

“A partir d'aquest moment, el nen es troba sobre una base més ferma. Les seves vagues, incertes i canviants percepcions i els seus insegurs sentiments comencen a adoptar una nova forma. Es pot dir que cristal·litzen al voltant del nom com un centre fix, un centre del pensament. Sense l'ajuda d'un nom, cada nou avanç que es fes en el progrés de l'objectivació correria sempre el risc de perdre al següent moment.»

Com ho ha observat Eric Lenneberg,⁴² durant el període de la filosofia clàssica a Grècia, la relació del nom d'una cosa amb la cosa nomenada era el punt focal de les consideracions sobre el llenguatge. La qüestió plantejada era: Que potser l'objecte predetermina el nom d'alguna manera? Però l'objecte difícilment pot fer tal cosa, ja que diferents llenguatges li assignen les seves pròpies etiquetes d'identificació apropiades a la seva visió del món com a llenguatges. En el seu diàleg «Cràtil», Plató (427-347 a.C.) buscava una solució a aquesta relació entre nom i cosa, però les seves respostes no clarifiquen realment el problema en l'actualitat, i per descomptat no estem més a prop de resoldre el problema dels orígens en el nostre cas.

Llavors, qui va parlar primer?

Aquest interrogant segueix amb nosaltres, en considerar aquest extraordinari tret de la naturalesa humana, que durant tant de temps s'ha passat per alt o minimitzat: On i com va començar tot això? Tenim el cas de les dues nenes índies, Amala i Kamala, que mai s'havien creuat una paraula, encara que s'acompanyaven l'una a l'altra. Tornant a la primera de totes les parelles, a la qual podem referir-nos de forma totalment raonable com Adam i Èva per al propòsit d'identificació, qui o què els va induir al principi a parlar-se entre si?

Els noms denoten processos, i el fet de conèixer el nom sembla enganyar-nos a pensar que comprenem el procés. Els que han adoptat la idea d'un origen evolutiu per a l'home han de recolzar-se en l'ús d'una paraula màgica per a l'aparició de la classe especial de cervell que posseeix l'home i que li fa possible la parla. Ens diuen que va ser una «mutació» d'alguna classe! I amb això tenim tota l'«explicació». Però fins i tot si un nom fos una explicació, encara no ens han dit qui va parlar primer per desencadenar el procés, ni se'ns diu quina classe de conversa hauria estat la més probable —encara que ara ja podríem haver suposat que qui va començar el procés ha de ser un diferent d'Adam i Èva, anterior a ells, i que ha d'haver estat ja una persona parlant.

En el primer capítol de Gènesi se'ns diu constantment: «I Déu digué ...», no merament que Déu va fer.⁴³ A més, a la creació de l'home té lloc un canvi peculiar en la narrativa, perquè, després d'observar la repetitiva frase «Produeixin les aigües», o «Que la terra produeixi», com donant instruccions a allò inanimat perquè obeï a la paraula pronunciada, quan s'introdueix la creació de l'home ens trobem immediatament amb una conversa al cel.⁴⁴ Queda clar que Déu no estava parlant a l'host celestial dels àngels quan va dir «Fem l'home ...», pel fet que l'home anava a ser fet a

41 Major, David, *First Steps in Mental Growth*, Macmillan, N.Y., 1906.

42 Lenneberg, Eric, ref. 6, pàg. 445.

43 Gènesi 1:3, 5, 6, 8, 9, 10, 14, 20, 22 i 24.

44 Gènesi 1:26.

imatge de Déu i segons la seva semblança. Això denota clarament que l'home va ser fet a semblança de Déu, no a semblança dels àngels. Així, quan Déu va dir, «fem l'home a imatge ...», no s'estava dirigint en absolut als àngels. Aquesta conversa, per tant, es va originar i es va realitzar en el si de la Deïtat. Qui va parlar primer a Adam va ser Déu, que ja havia estat conversant sobre ell.

El que segueix en la història té una importància cabdal. Qualsevol lector reflexiu ha de sentir-se afectat per la freqüència amb què apareix la idea d'«anomenar» coses en aquesta antiga narració. En alguns llibres un troba un glossari de termes al final. Encara que es necessita per començar, és descoratjador trobar-se amb una llista així abans que s'hagi suscitat un cert interès en el tema del llibre. Però, en aquest cas, i per raons que són evidents a la llum del que ara coneixem sobre la facultat de la parla que s'ha donat a l'home, se li van donar amb cert detall el significat de les primeres paraules i els noms dels fenòmens ordinaris sobre els que Déu desitjava informar Adam. Així, es dona nom als cels i a la terra, fent més específica la referència als mateixos en Gènesi 1:1. És com si Déu hagués dit: «Ara vull parlar-te sobre aquests fenòmens, i així, a partir d'ara em referiré al cel com a tal, i al sòl que trepitges com a terra, a la llum com a dia i a les tenebres com a nit, a les aigües com a mars, a l'atmosfera com a l'expansió, i donarem noms als rius, al sol i a la lluna, i fins i tot a les estrelles». Després s'identifiquen dos arbres, que reben noms compostos, l'arbre de la vida i l'arbre del coneixement del bé i del mal.

Després Adam va rebre el seu propi nom. Però hi ha una interrupció en aquest punt de la narració. Després d'haver establert un marc de referència, ara es convidava a Adam a que parlés per si mateix.⁴⁵ A la majoria de nosaltres ens agrada anomenar els nostres animals de companyia. Part de la comissió donada a Adam va ser que governés els animals, i era natural, per això, que se'l convidés a que els nomenés ell mateix. Cap d'ells tenia nom fins llavors, i així, amb una senzillesa desproveïda d'artifici, la narració diu que tot el que Adam va anomenar als animals vivents, aquest va ser el seu nom des de llavors.

Ara bé, no se'ns diu com els va nomenar. No sabem si va ser guiat pels seus colors, les seves mides, formes, o pels crits que emetessin. Però el que va seguir a aquesta cerimònia d'atorgament de noms sembla implicar que hi havia una raó més significativa per donar-li aquesta tasca. Alguns creuen que Adam era merament un de molts representants de criatures humanoides, potser un Homo sapiens especial assenyalat pel Creador, que li va donar llavors el benefici d'un esperit singular. Però la narració sembla fer tots els esforços per posar en clar que Adam era l'únic home vivent en aquell temps. A Gènesi 2:5 se'ns diu que «no hi havia cap home per conrear el terreny». A Gènesi 2:18 se'ns diu que Déu havia observat que «no és bo que l'home estigui sol». En Gènesi 2:20 se'ns diu que «per a Adam no es va trobar un ajut adient». I, finalment, a Gènesi 3:20 se'ns diu que Eva va venir a ser la mare de tots els vivents. Sembla clar per la redacció de Gènesi 2:18-23 que Déu volia que Adam descobrís per si mateix que entre les formes inferiors de vida mai podria trobar una companyia adient en la seva solitud. Sembla també palès que si Adam hagués estat una criatura encorbada i mig símia, Déu li hauria pogut presentar altres criatures poc diferents d'ell d'entre els grups de primats, que hagués estat suficient per a la seva ment mig intel·ligent com una companyia idònia. No obstant això, amb

un apropiat discerniment, Adam va posar noms als animals que li van ser presentats, que significava d'alguna manera la seva reacció i la seva avaluació de la posició relativa dels tals respecte a ell mateix.

Tota aquesta narració està escrita d'una manera tan senzilla i tan profunda en la seva penetració en la naturalesa de la parla i de les formes que adopta al principi en la infància, i del veritable significat de l'ús dels noms per a les coses, que és gairebé com si Déu hagués conformat la narració d'aquesta forma de manera deliberada perquè donés la seva pròpia llum sobre un dels misteris més profunds. En tot cas, és l'única llum que tenim. No n'hi ha cap procedent de cap altra font.

Per tot això, va ser una admissió significativa la que va fer Susanne Langer quan va escriure:⁴⁶

«El llenguatge, encara que normalment s'aprèn a la infància sense compulsió ni instrucció formal, és no obstant això el producte d'un intens aprenentatge, un art transmès de generació en generació, i allà on no hi ha mestre no hi ha aprenentatge ...

“Això ens retrotrau a un antic i enigmàtic problema. Si no trobem cap prototip de parla en els animals superiors, i l'home no és susceptible de pronunciar ni tan sols la primera paraula per instint, llavors, com van adquirir totes les seves tribus els seus diversos llenguatges? Qui va iniciar l'art que ara hem d'aprendre? I per què no està limitat a les races cultes, sinó que és possessió de totes les famílies primitives, des de la més negra Àfrica fins a les solituds àrtiques? Fins i tot les més simples arts pràctiques, com el vestit, la cuina o la ceràmica, brillen per la seva absència en uns o altres grups humans, o almenys es troben en un estat molt rudimentari. En canvi, el llenguatge ni està absent, ni és arcaic en cap d'ells.

»Aquest problema és tan desconcertant que ja no es considera respectable.»

A risc de sobrecarregar un article ja bastant carregat de cites, per valuoses que siguin, no puc deixar de reproduir-ne una última de Roger Brown en la seva obra *Words and Things*, en la qual recapitula la situació de forma molt efectiva:⁴⁷

«Ni l'home feral ni l'aïllat creen el seu propi llenguatge en el temps present, però, no va haver-ho de fer algun home així en algun temps prehistòric, i d'aquesta manera iniciar el llenguatge? En realitat, les circumstàncies en què va haver de començar el llenguatge representen una combinació per a la qual no podem proporcionar cap mena d'exemples.

“Tenim animals entre animals, animals en comunitats lingüístiques, i humans entre animals; però en cap d'aquests casos no es desenvolupa el llenguatge. Tenim humans criats en comunitats lingüístiques, i en aquestes circumstàncies el llenguatge sí que es desenvolupa. I què d'un humà que neixi en una societat humana que no tingui

⁴⁵ Gènesi 2:19.

⁴⁶ Langer, Susanne, ref. 27, pàgs. 87, 88.

⁴⁷ Brown, Roger, *Words and Things*, Free Press, Collier-Macmillan, Londres, 1968, pàg. 192.

llenguatge? No coneixem cap societat així, de manera que no coneixem cap individu d'aquesta classe. Però aquestes han d'haver estat les circumstàncies de l'origen del llenguatge.»

La revelació és tot el que ens queda, i aquesta revelació ens ha estat exposada amb uns termes clars i simples. Déu va parlar primer a Adam. I en el moment oportú Adam va aprendre a parlar amb Déu. Aquesta és la singular relació que l'home té amb Déu,

la capacitat d'una comunió i comunicació conscients, i tot allò que això implica.

És per aquesta comunió que va ser creat, i sense ella és com un nen feral, un orfe i en terrible solitud. Per comunicar-se amb els altres hi ha necessitat de la generació d'una ànima en el sentit personal del terme. Per comunicar-se amb Déu cal que aquesta ànima tingui veritable vida, i aquesta classe de comunicació involucra una comunió que estigui fonamentada en una veritable reconciliació entre Déu i l'home.

Títol: *Qui va ensenyar Adam a parlar?*
Títol original: *Who Taught Adam to Speak?*

Autor: Arthur C. Custance, Ph. D.

**Font: *Genesis and Early Man*, vol. 2 of the Doorway Papers, 1975.
[Originalment Doorway Paper # 1 - Brockville, Ontario 1970 / Rev. 1977]**

— www.custance.org —

Copyright © 1988 Evelyn White. All rights reserved
Copyright © 2019 Santiago Escuain per la traducció.
Tots els drets reservats.

Traducció de l'anglès: Santiago Escuain

SEDIN-Servei Evangèlic · Documentació · Informació
Apartat 2002
08200 Sabadell
(Barcelona) ESPAÑA

Es pot reproduir en tot o en part per a usos no comercials, a condició que es citi la procedència reproduint íntegrament el text anterior i aquesta nota.